

Jacob Brandsma's
“Contact”
~ **Februari** ~
NIEUWSBRIEF

**Confidential Information
for YOU...**

***Sentimenten achter harde zeewering
door Jacob Brandsma***

Heeft u wel eens last van het gevoel opgesloten te zitten? Dat heb ik met de ‘harde zeewering’ rondom Friesland. De tijd dat je met een tjotter een dag kon zeilen op zee en met een sleepnet visvangst kon ophalen voor je broeders in de tijd dat Friesland nog bezaaid lag met kloosters is voorbij. Er is een roep om de Waddenzee dichterbij het achterland te brengen zoals met het initiatief van Holwerd aan Zee. Of dat in de huidige versie doorgaat is twijfelachtig. In deze speciale editie maak ik u deelgenoot van wat mij spontaan nog al bezig houdt.

Bidlersfeart (Bedelaarsvaart) tussen Kimsward en Pingjum, een oude zee uitgang

Dynamisch kustbeheerplan Fryslan met zeven vismigratierivieren

Zachte dijkversterking met natuurkwelders van Zurich / Afsluitdijk tot Lauwersoog

Een oproep tot voorstellen over aanpak tot dijkversterking leverde de afgelopen jaren aardig wat reacties op. Het concept van conventionele dijkversterking laten betrokken autoriteiten echter moeilijk wijken voor een zachte dijkversterking variant. Toch blijft er veel draagvlak voor natuurlijk herstel van de Waddenzee, een zachte en groene dijkversterking met verbetering van de Waddennatuur. Onder andere door de ontwikkeling van kwelders en vismigratierivieren.

Als betrokken Europees burger heeft Jacob Brandsma voorstellen gedaan richting Provincie bestuur, Waterschap en dergelijke partijen en bij deze werkt hij deze wat verder uit om die toe te lichten.

Het traject van de huidige Friese zeedijk wordt voor een groot deel toegeschreven aan Caspar di Robles die met het heroveren van Dokkum op de Geuzen berucht werd en die zoveel gezag inboezemde dat toenmalige Friezen aan konden worden gezet tot gezamenlijke dijkversterking. Zo werd de jeugdvriend van de Spaanse Koning Filips de II namens hem de heerser van Fryslan en redder, want zonder dijkversterking had de kust nu misschien ergens bij Wolvega gelegen.

De harde afsluiting van zee had ook nadelen want rivieren werden afgesloten wat de zeevaart belemmerde, vismigratie stopte en de cultuur van Friezen als zeevarend volk werd de das om gedaan. De identiteit van zeevissen, handel en koopvaardij werd marginaal. Tot op de dag van vandaag wordt dit als nadelig gezien en de roep tot herstel van natuurwaarden in combinatie met verantwoorde en betaalbare kustwering is onverminderd actueel.

In de jaren zestig in de geboortestreek Ugoklooster bij Bolsward, het eindpunt van de Middellzee zag Jacob Brandsma het land winters vaak weken onder water staan en droomde hij van zeilschepen die van en naar zee trokken richting zeeslenk de Marne langs Kimswerd. Het Hartwerder Oldeklooster of Bloemkamp, een dochterklooster van 'Claercamp' te Rinsumageest, waar Ugoklooster ook onder viel, legde in het midden van de 15^e eeuw **'Oldekloosterzyl'** aan, een belangrijke en grote zyl te Makkum voor de afvoer van Westergo naar de Zuiderzee. Van groot belang voor de scheepvaart vanuit Bolsward naar zee, via Makkumer Feart en Grutte Sylroede. De aanvoerwetering vanaf de Hidaarder Syl (vlak bij het klooster) loopt via de Ruurderpyp als de Alde Kleasterfeart richting Bolsward. De zyl had een enkel stel deuren en was alleen bevaarbaar bij even tij voor een beperkt aantal uren, dus als de zee en het binnenwater ongeveer op gelijke hoogte stond. Na confiscatie van het klooster door de reformatie (1580) werd de zyl later Makkumer zyl genoemd en uiteindelijk kwam het beheer bij provincie en Wetterskip terecht.

De dijkversterking van Caspar de Stienen Man was als een militaire operatie en versterkte infrastructuur maar de vernietigende invloed op natuur, cultuur en economie zou heden ten dage als onverantwoord worden gezien en die aspecten vragen in mijn nederige opinie te worden hersteld, geschraagd door maatschappelijke tendensen richting jaren 2030 tot 2050. Natuurorganisaties, lokale, landelijke en Europese overheden tonen zich ook voorstander van een natuur inclusief herstel van de Friese kustlijn gesteund door financiële toezeggingen, zoals het project plan van Holwerd aan Zee wat nog wacht op doorslaggevende besluitvorming en ontwikkeling. Er ontbreekt nog een gedetailleerd, verantwoord en kosteneffectief plan.

Zachte dijkversterking met opslibbing uit kwelderzone's

Brandsma ziet de mogelijkheid om kwelderzone's aan te leggen door zomerdijken op basis van geotextiele tubes die worden gevuld, opgepompt met ter plekke aanwezig zee slib die als 'instant' dijken kunnen worden aangelegd. Parallel aan bestaande zeedijk op een afstand van 2 tot 5 km vormen die de getijdzone meren die bij hoogtij vollopen. Na vier uur bezinking wordt het water bij laag tij geleidelijk afgevoerd vanaf de bovenste laag die dan sediment arm is. Dit is haalbaar met een beweegbare balgconstructie zoals die ook bij hoogwaterkering wel in gebruik is zoals bij Kampen. Het proces wordt nader beschreven op de volgende weblog: www.jacobbrandsma.blogspot.nl post d.d.06-10-2020.

Sedimentatie proef met bezinking per getijdeslag: 8mm per 32cm waterkolom

Er kunnen zeven vismigratierivieren worden aangelegd naar het voorbeeld van **Oldekloosterzyl**.

Hier stel ik de volgende locaties voor.

1. **Bidlersfeart** tussen Zurich en Harlingen bij Kimsward. Herstel Marne zee arm.
2. **Roptasyl**. Nu een gemaal en vishevel. Niet slecht, kan beter. Is voor afwatering via de Ried toen die werd afgesloten.
3. **Koehool**. Hier lag tot 1584 een uitwateringssluys van de Fiskersfeart vanuit Tzummarum die via de Tzummeaumerfeart in verbinding stond met de Ried en Franeker.
4. **Zwarte Haan**. Nu een zee gemaal met een afwateringsrivier, welke erg ondiep is en niet erg functioneel voor vismigratie.
5. **Holwerd 'aan zee.'** De plannen zijn niet zodanig uitgewerkt dat het op unanieme steun kan rekenen.
6. **Wierum**. De Wierumer Opfeart zou naar het Wad kunnen worden doorgetrokken als er draagvlak voor is.
7. **Paesens Moddergat**. De oude rivier de Paesens werd afgesloten in 1449 en zou kunnen worden hersteld zodat die weer uitmondt op het Wad.

Buitendijkse kwelderzone's omringd door 'instant dijken' van geotextiele tubes op zomerdijkhoogte onder invloed van getijdewerking kunnen worden aangelegd parallel aan de bestaande dijk tussen de Kop van de Afsluitdijk tot aan Lauwersoog. Bij vismigratie rivieren worden openingen aangehouden waarin de afwatering van de aan te leggen natuurkwelders worden gevoerd. Zo ontstaat een natuurlijke havenkom met een uitstroom richting zee. De afstroom zal voorlopig onder handmatig toezicht staan en in overleg kunnen worden geautomatiseerd en op afstand bediend desgewenst. Door voldoende bezinking en heel geleidelijke afstroom van sedimentarm water wordt de jaarlijkse sediment opbrengst berekend op ten minste 70 cm. (Zie weblog jacobbrandsma.blogspot.com post d.d. 22-11-2020) De door natuurlijke getijdewerking van zee aangeleverde materie kan machinaal tegen de bestaande dijk worden opgehoogd met het aanleggen van een bassin evenwijdig aan de bestaande dijk met een breedte van 300 m. Door sedimentrijk water wat omhoog te pompen en dit vanaf de kruin van de dijken te laten bezinken en inklinken vormt

zich een glooiende massale groen dijk die door paling gemakkelijk kan worden overgestoken. Heel wat beter dan de ruwe basaltblokken. Deze hoeven trouwens niet te worden verwijderd maar zullen worden ‘ingepakt.’

In plaats van vishevels en visvriendelijke gemalen stelt Brandsma het Oldekloosterzijl concept voor. Dit kan een riviermonding zijn met een breedte van 7 tot 12 m met een enkele beweegbare deur die goed bestand is tegen hoogwater. De zijl kan worden geopend om te spuien als het zeewater pijl laag genoeg is voor natuurlijk verloop. Het spuien van Stevin- en Lorenzsluizen zou dan dienen te worden beperkt, evenals dat van de Lauwersmeersspui om optimaal afvoer van IJsselmeer in te laten in de boezem en dit gelijkmatig te spuien via de zeven vismigratierivieren. Dit zou nauwkeurig in afstemming met het Wetterskip moeten worden ontworpen. De monniken van Oldeklooster hadden een soort tjotter geschikt voor ondiep water die ze voor visvangst en vracht gebruikten. De afmeting zal qua lengte 5 tot 7 m en een breedte van 1,8 tot 2,6 m hebben gehad, niet veel afwijkend van huidige tjotTERS. Ze moesten handzaam zijn en liefst door een enkeling bevaarbaar zo nodig.

Om aan de natuur- en cultureel historische waarden tegemoet te komen moeten de vismigratierivieren wel bevaarbaar zijn voor dit soort scheepjes. Met gestreken mast als het even niet anders kan. Buitendijks kunnen er getijde havens worden aangelegd met een havenkom zoals vanouds in Hindeloopen is te zien. Het is niet altijd haalbaar om het schip binnen te halen en dan moet het maar even in de buitendijkse haven worden aangemeerd of aan de bodem gezet. Passend in het landschap kunnen enige bedrijfsgebouwen worden geplaatst, misschien voor beperkte visaanvoer op kleinschalige basis, scheepsbouwnijverheid, recreatie/toerisme, zeilmakerij, en direct gebonden natuurbeheer.

Situatieschets met vismigratierivieren navigeerbaar voor ‘kleine’ scheepvaart

Afbeelding Tjotter met dank aan Stichting Friese Tjottervloot te Heeg

De teloorgang van de Friese identiteit ***Hoogleraar Fries met emeritaat krijgt geen opvolger***

Door Jacob Brandsma

Deze maand een speciale editie over de teloorgang van de ‘Friese identiteit.’ Actueel in de voortschrijdende globalisering. Onze hoogleraar Fries aan de Rijksuniversiteit Groningen Gosse Jensma is met emeritaat en wordt niet vervangen. Als afscheid publiceert hij EXIT FRYSLAN door uitgever Noordboek, 2022. Het dilemma van de ‘Echte Friezen’ die zich ‘vrij en soeverein’ noemen heeft een tragische kant omdat we al honderden jaren onder ‘Hollandse overheersing’ gebukt gaan. Jensma noemt dan het uitgevonden Fryslan met klederdracht, Friese paarden, rijke boeren en landschapsbeleving daterend vanaf omstreeks 1800. In 1580 bij de opstand tegen het Habsburgse bewind werd de ‘vrijheid’ opgeëist maar nu wilde Friesland binnen de federalistische Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden als autonoom gewest privileges vasthouden. Die betrekkelijke zelfstandigheid duurde tot 1798.

Dat prins Friso afkomstig zou zijn van de Punjab vallei aan de Indus, waar de cultuur van Parsi's heerste, hij een inwijdeling van de Zoroaster religie was en er zijn titel ‘prins’ ontleende aan een toenmalig tempel graden systeem, dat hij met zijn manschappen Alexander de Grote hielp om de Middellandse Zee te bereiken en onder spirituele geleiding van zijn ‘God’ Stavo het Vlie bereikte om de stad Stavoren te stichten, zoals het in een versie van de Oera Linda staat (niet die van Piet Paaltjens) is volgens Jensma absoluut niet meer dan een mythisch verhaal. Wel zijn de meesten het er over eens dat prins Friso de naam gaf aan Fryslan en dat Stavoren de oudste stad was van Nederland. Dat Friezen afkomstig waren van Atlantis wat ze het Altlan noemden wordt door slechts enkelingen lacherig toegegeven (om niet voor gek te worden verklaard) evenals dat er verwantschap was met Feniciërs, best aannemelijk, is net zo mythisch volgens reguliere, politiek correcte geschiedschrijving. (Waar ik geen aanhanger van ben.)

De Friese ‘soevereine’ onafhankelijkheid kreeg een zware knauw te verduren aan het eind van de tachtigjarige oorlog met Caspar de Robles, ook genoemd de Stenen Man (1527 – 1585), of de man van twee gezichten. In het 16^e eeuwse Spanje was Filips II aan de macht gekomen in de aanwezigheid van een cult genoemd ‘Alumbrados’ tegenwoordig ook wel vertaald ‘Illuminati.’ (Thomas Walsh / Henry Makow) Ze waren bezig met een grootschalige campagne om geestelijken en kerk te ondermijnen met verleidelijke orgies, liquidaties en allerlei subversieve activiteiten. Vooral om de macht van het geld en de uitgave ervan te monopoliseren en om dit bovenal vanzelf sprekend onbesproken te laten. Ze verkneukelden zich erom hoe dom en onderdanig de ‘Gentiles’ (Gojim) waren. De campagne van de Hertog van Alfa met zijn tiende penning en Casper de Robles ging vooral ook om onderwerping aan een exclusief geldsysteem. Met de ontdekking van de zeeweg naar het verre oosten in 1500 door Vasco da Gama trok de Koopvaardij vanuit Venetië naar de Atlantische zeehavens.

Afkomelingen van rijke Joodse bankiers en kooplui uit Venetië in de 12de tot 17de eeuw trokken naar Amsterdam en Antwerpen. Ze hielpen wel mee aan de opkomst van de Gouden Eeuw maar er zat ook een schaduwkant aan. Het Spaanse regime had wel beschikking over onbeperkte geldmiddelen waarmee ze hun wapens inkochten maar ze hadden zelf geen maakindustrie. Dit was een zwakke plek.

Watergeuzen dachten de Spanjaarden wel even uit Dokkum te kunnen verdrijven en dat lukte. Ze hadden echter geen verdediging strategie, laat staan een beleid om ordelijk te regeren. Verslagen Spanjaarden trokken naar Leeuwarden om verhaal te doen bij Casper de Robles die zo woest werd dat hij onmiddellijk 500 man optrommelde en zich de zelfde avond richting Dokkum verscheepte. Mede op aanwijzen van gevluchte Spanjaarden in de

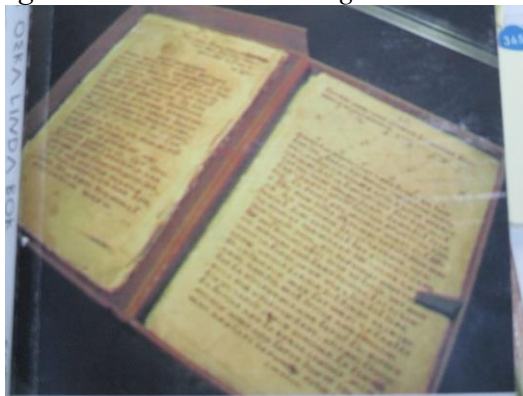
kerktoren werden de Geuzen vanaf de zwakke noordkant belegerd en vernietigend verslagen (1572). Opstandelingen werden op de markt opgehangen zonder proces. *De Waalse furie* liet de Spanjaarden plunderen ‘als straf’ voor steun aan de Geuzen en als loon omdat soldij achterstallig was. Ze gingen goed los en de helft van de Dokkumer bevolking kwam om. De schrik zat er nu zo erg in dat alle opstand in de Friese steden met realiteitszin stapsgewijs werd opgegeven. Dit gaf Casper de benodigde autoriteit om manschappen op te trommelen om de Friese dijkversteking stevig ter hand te nemen. Dat paste in de militaire strategie. Er kwam een dienstplicht voor dijkbouw. Wie niet mee wilde werken werd dreigend een paar dode boeren opgestoken aan lansen getoond. Zo gaat het verhaal. **‘Dykje of Lykje.’** Ondersteund door de ernstige Allerheiligenvloed van het jaar 1570 die Friesland zwaar bedreigd had, met 20.000 doden, was er ook wel draagvlak voor dijkaanleg zeker met de zomerstormvloed van 1573 die veel bedijking had weggespoeld en er moest een stuk landinwaarts opnieuw worden begonnen. Er waren minstens tien zware stormen en stormvloeden in de tijd dat Caspar hier verbleef. De wrede onderdrukker kreeg een heldenstatus als redder van Fryslan en het kan kloppen dat vooral uitgestrekte veengebieden zouden kunnen zijn weg gespoeld zoals bevoordeeld het latere Sneekermeer. De kustlijn zou misschien bij Wolvega zijn komen te liggen. Op de dijken werd gepost en bij dreigend gevaar met vuurpannen geseind. Het toezicht en de leiding van de dijkaanleg werd feitelijk uitgevoerd door de uiterst kundige dijkgraaf Ruurd van Roorda.

De huidige harde kustlijn is dan wel opgewaardeerd door het Deltaplan maar de bedijking toegeschreven aan de Stenen Man heeft Friesland al een groot deel afgeknepen van de zee, de interactie ermee en daardoor het eigen Friese karakter m.i. ondermijnd. De Geuzen hadden niet langer overal vrije doorgang meer bij hoogwater. De verschillende ‘zijlen’ met hun natuurlijke afstroming zijn langzamerhand geblokkeerd en gecentraliseerd. Centrale ‘gezagsuitoefening’ werd sterker. Of dit gelijk opging met stads praten? Het Fries werd boers en achterlijk gevonden in de omgang met buitenstaanders w.o. de kerk en raakte ‘achterop.’

In de visie Global 2030-2050 van de VN wordt het voorstel besproken om interactie van zee met achterland te herstellen. Nu hiervoor draagvlak lijkt te komen heb ik wat ideeën uitgewerkt. Dit behelst een zevental vismigratie rivieren van Pingjum naar Paesens door ondertunneling van de dijk met ruime duikers toegankelijk voor een tjotter en elk met een één of twee deurs zeesluis en een decentrale afwatering voor natuurlijk spuien. In een volgende editie wordt dit nader uitgewerkt.

Een fragment uit de Oera Linda:

“Dat ieder schepsel een deel is van Wralda’s oneindig wezen, dat hebben zij van ons gestolen.” ‘Verderop ... wordt beschreven dat deze priesters ‘voor de ingewijden’ valse goden hebben geschapen met alles wat daarin is; begerige goden vol nijd en toorn die bloed en offers willen en schatting eisen.’ Bron: Bewerking Sura de Heer

Afbeelding van de mythische Oera Linda

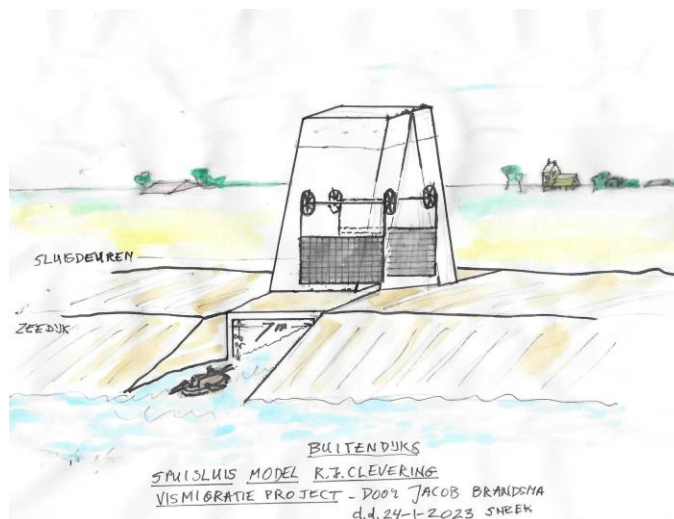
Holwerd aan Zee

De Holwerter Feart doortrekken richting zee westelijk van de Pier met een optimale spui werking biedt mogelijkheden voor een vismigratie rivier, maar m.i. liefst volgens het **‘Oldekloosterzijk’** concept toegankelijk voor ‘historische’ niet al te grote scheepvaart. Doorstroming is wel een kardinaal punt hier en dit kan slechts worden bereikt door kunstmatige afstroom via Lorenz- Stevin- en Lauwersmeersluizen af te stoppen tot zo ver als redelijk. Het boezemwater mag wel een centimeter of 10 tot 15 fluctueren als er op de zeven vismigratie rivieren maar genoeg druk blijft met voldoende spui werking. Zo zal Holwerd aan Zee wel op diepte blijven. Anders is het baggeren niet te overzien en dat maakt het tot mislukken gedoemd. Het nieuw aangelegde gemaal bij Marrum / Westerhusleane liefst zo veel mogelijk stand by houden enkel voor calamiteiten. Het is wel duidelijk dat dit met de beste natuurintenties is aangelegd maar het is toch wat geforceerd. Zoet water over de kwelder laten stromen maar vissen moeten er een hindernis nemen. Natuurlijke afstroom kost ook nog minder energie. Al zal er voorlopig wat moeten worden geïnvesteerd in expertise en menskracht.

Veerpont Holwerd – Nes Ameland

Bij dit hoofdpijndossier stel ik voor om een uitstroom westelijk van de huidige pier te creëren. Vervolgens zouden er twee parallelle strekdammen op zomerdijkhoogte aangelegd kunnen worden op een onderlinge afstand van 300 tot 500 m tot halverwege haven Nes. (Zie weblog jacobbrandsma.blogspot.com post d.d. 5-10-2020) Buitendijks kan er aan het eind van de kwelder een havenkom worden gerealiseerd met aan weerszijden een niet al te brede kwelderzone ontwikkeling die bij laagtij afwatert in de havenkom. Voortdurende afstroom moet de geul op diepte houden en de strekdammen voorkomen dat die constant volstort met sedimentatie. Een haven dient aan een riviermond te liggen in dit soort waddengebied. Anders blijf je baggeren. Dit is het gevolg van een politieke impasse van tientallen jaren. Met een vismigratie rivier volgens het **‘Oldekloosterzijk’** concept zou dit een aanzienlijke verbetering kunnen opleveren. In combinatie uiteraard met de kwelder hoogwateropslag die bij elke getijdeslag voor afwatering zorgt. Plus opbouw van sedimentatie. De kwelder als buffermeer en een woelschip zoals bij Nesmersiel in Duitsland. Richting Wierum kan de kwelder ondersteuning gebruiken want de afslag is er plaatselijk zorgelijk. Bovendien bedreigt conventionele dijkversterking de integriteit en aanzicht van het dorp Wierum en een natuur inclusief plan heb ik daar nog niet gezien. Overleg in het plaatselijk café leidde niet tot concrete voorstellen die op draagvlak zouden kunnen rekenen.

De strekdammen richting Nes zouden bij laag water bewandel - / befietsbaar kunnen zijn en op de oostelijk vleugel van de pier zou een fiets/wandelveer aanleg naar Nes kunnen worden gerealiseerd. De strekdammen kunnen eenvoudigweg in een ‘instant’ worden aangelegd door geotextiele tubes. Deze kunnen een omtrek hebben van 40m met een lengte van 100m. Opgepompt met sedimentrijk water kunnen ze tot een hoogte van 3m worden gebracht. Geschakeld lengte aan lengte, desgewenst zij aan zij en op passende wijze afgewerkt met beplanting, zand en zeeschelpen uit de directe omgeving.

Geleide stekdammen Holwerd Ameland

*** GRATIS ***

"Gezondheid Check"

Plan je vriend of geliefde voor hun

GRATIS Februari WERWEL CHECK - NU!

(Een waarde van € 75,00)

(Alle leeftijden komen in aanmerking, laat ze mij dus direct bellen!)

Deel dit GESCHENK van LIEFDE.

Geef dit certificaat aan je VRIENDEN & GELIEFDEN gedurende Februari en zij zullen een **GRATIS Gezondheid Evaluatie** ontvangen. Wij geven om jou en je dierbaren en we willen niemand vergeten, ook niet de kleintjes. Als je een vriend of gezinslid hebt die momenteel "NIET" onder onze zorg is, geef hem dat dit certificaat of een kopie ervan en laat ze die met hen meebrengen voor hun eerste bezoek. **Het is GRATIS.**

Er zijn **GEEN VERBORGEN KOSTEN, GEEN VERPLICHTINGEN** en de bedoeling van dit onderzoek is om te bepalen of ze echt een Chiropractie kandidaat zijn. Zoals altijd, zijn er **GEEN** garanties dat ik hen kan helpen, maar als het kan, wil ik die kans. Er is niets belangrijker dan je **GEZONDHEID**.

Als je meerdere exemplaren wilt van dit Certificaat, bel dan het kantoor als het je blijft en wij sturen die over de post of door de email. Bel gewoon en geef ons je email adres. Zo **simpel** is het! Jou, je familie en vrienden zijn altijd de hoogste prioriteit voor ons.

Ruimhartig aangeboden door:

Y.J. Brandsma, dc, AECC, UK 1984

Simmerdyk 6, 8601 ZP Sneek

0515 411 411

"BEL NU... om je GRATIS Check Up & Onderzoek te reserveren."

<<<<<<<<< CERTIFICAAT VERVALT op 28 februari 2023 >>>>>>>>>

<<<<<<<<< Ook geldig voor OZON Tandhealing www.ozontandzorg.nl >>>>>>>>>